

มาตรการป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) หมายถึง สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนตนอยู่และมีการใช้อิทธิพลตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตัว โดยก่อให้เกิดผลเสียต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผลประโยชน์ทับซ้อนมีหลากหลายรูปแบบ ไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงินหรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ในรูปตัวเงินหรือทรัพย์สินก็ได้

ผลประโยชน์ทับซ้อน ถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคลโดยการละเมิดต่อกฎหมาย ด้วยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เกิดผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวม และทำให้ผลประโยชน์หลักขององค์กร หน่วยงานและสังคมต้องสูญเสียไป

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึงอะไร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ”

ดังนั้น พนักงานบริษัทฯ จึงมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ กำหนดไว้ว่า

“ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจการที่เป็นการจัดการกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม ดังนี้

(๑) เป็นคู่สัญญา หรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน หรือถือหุ้นในบริษัทที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

(๓) รับสัมปทานหรือถือสัมปทานจากรัฐอยู่ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐที่มีลักษณะผูกขาด ตัดตอน ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งนี้ ห้ามเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน หรือมีหุ้นส่วนในบริษัทที่รับสัมปทานหรือถือสัมปทานจากรัฐอยู่ เช่นกัน

(๔) เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงาน หรือลูกจ้างในธุรกิจเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่ หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

ข้อยกเว้นมาตรา ๑๐๐

มาตรา ๑๐๑ “กรณีพ้นจากการดำรงตำแหน่งมาแล้วยังไม่ถึง ๒ ปี สามารถเป็นผู้ถือหุ้น ไม่เกิน ๕% จากจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายในบริษัทมหาชนจำกัด ทั้งนี้ ต้องไม่ใช่บริษัทที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์”

มาตรา ๑๐๒ “กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่หน่วยงานของรัฐถือหุ้นหรือเข้าร่วมทุน เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการภายในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดที่กระทรวงการคลังถือหุ้นหรือร่วมทุน”

หากฝ่าฝืนจะมีโทษอย่างไร

มาตรา ๑๒๒ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ถือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย

การกระทำที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อน มีดังนี้

๑. การรับผลประโยชน์ คือ การรับสินบน การรับของขวัญหรือของกำนัลที่มีค่าอื่นๆ ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่

๒. การใช้อิทธิพล การใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ไปดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของตนเอง หรือการช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหายให้ทำงานในหน่วยงานที่ตนมีอำนาจ

๓. การทำงานหลังออกจากตำแหน่ง คือ การทำงานให้ผู้อื่นหลังออกจากงานเดิมโดยใช้ความรู้หรืออิทธิพลที่มีงานเดิม หาประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม เช่น เอนโยบายหรือแผนงานของบริษัทเดิมไปช่วยบริษัทใหม่

๔. การรับงานนอก เช่น การเปิดบริษัทหากินซ้อนบริษัทที่ตนเองทำงาน หรือการรับงานส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานประจำ หรือเป็นพนักงานขายแต่เอาสินค้าของตัวเองมาขายแข่ง

๕. การรู้ข้อมูลภายใน เช่น เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานเปิดเผยหรือขายข้อมูลที่สำคัญของฝ่ายที่มายื่นประมูลไว้ก่อนหน้าให้แก่ผู้ประมูลรายอื่นที่ให้ผลประโยชน์ ทำให้ฝ่ายที่มายื่นประมูลไว้ก่อนหน้าเสียเปรียบ

๖. การใช้ทรัพย์สินของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เช่น การนำวัสดุครุภัณฑ์ของหน่วยงานมาใช้ส่วนตัวที่บ้าน หรือใช้โทรศัพท์ของหน่วยงานติดต่อธุรกิจส่วนตัว หรือการชาร์จโทรศัพท์มือถือในที่ทำงาน เป็นต้น

แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

- ร่วมกันสร้างจิตสำนึกและช่วยกันเผยแพร่ให้ทุกคนได้รู้ว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” เป็นเรื่องผิด
- ช่วยกันเฝ้าระวังและตรวจสอบ ไม่ยอมรับให้มีเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น
- เพิ่มความโปร่งใส โดยการเปิดเผยข้อมูลสำคัญ รวมทั้งข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้อง
- หากจะต้องให้หรือรับของขวัญเพื่อเป็นสินน้ำใจ จะต้องมียอดค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท แต่หากมีความจำเป็นต้องรับไว้ จะต้องทำรายงานเสนอผู้บังคับบัญชาสูงสุดรับทราบถึงความเหมาะสมและความจำเป็น
- ที่สำคัญที่สุดคือตัวเราเอง จะต้องเลือกคบคนที่ยึดมั่นในหน้าที่ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว